

een order-selectie zal mogelijk maken, is het mogelijk bij inkringing van de productie de opbrengstprijzen te verhoogen. Opnieuw wordt aan de hand van becijferingen aangetoond, dat de kostprijsverhoogen, die tengevolge van deze productie-vermindering ontstaat, zeer gering is en dat deze ongunstige omstandigheid ruimschoots wordt gecompenseerd, door de verhoogen van den opbrengstprijz, welke hierdoor wordt mogelijk gemaakt.

Prae-adviseur heeft derhalve in het bedoelde geval geadviseerd over te gaan tot productiebeperking en hij heeft dit advies geformuleerd in dezen zin, dat orders met minder dan 10% winst marge geweigerd dienen te worden.

In verband met het feit, dat de prae-adviseur slechts een zeer beperkt aantal gegevens ter beschikking van den lezer stelt, is het niet mogelijk een definitief oordeel te vellen, over de juistheid van dit advies. Juist zal dit advies slechts zijn, indien de verhouding van loon, materiaal- en machinekosten van de verschillende groepen van producten gelijk zijn en indien de verschillende producten bovendien in gelijke verhouding beslag leggen op de capaciteit van de verschillende afdelingen. Maar zelfs indien deze omstandigheden zich in het bedoelde bedrijf inderdaad voordoen, dan nog achten wij de wijze, waarop het advies is uitgebracht, weinig gelukkig gekozen, omdat de foutieve gedachte, dat de winstgevendheid van verschillende producten zou kunnen worden vergeleken door een vergelijking van de winstmarge, die bestaat tusschen totaal kostprijs en opbrengstprijz, hierdoor ten onrechte zou worden versterkt.

Het mag niet worden ontkend, dat velen nog immer de winstmarge uitgedrukt in procenten van den kostprijs zien, als den bij uitstek geschikten maatstaf voor de beoordeeling van de winstgevendheid van de verschillende producten. Bij een nader onderzoek blijkt echter, dat deze winstmarge in tal van bedrijven als zoodanig geheel onbruikbaar is. Immers het streven dient er op gericht te zijn, de capaciteit van het bedrijf op zoodanige wijze aan te wenden, dat de maximale netto-winst wordt behaald. Om dit doel te bereiken, moet elk gedeelte van de capaciteit worden aangewend voor de vervaardiging van dat product, dat het grootste overschot oplevert. Derhalve is voor de winstgevendheid van een product bepalend, welke verhouding bestaat tusschen de bruto winst, welke dit product oplevert en de mate, waarin dit product op de capaciteit van het bedrijf beslag legt.

Indien in een arbeids intensief bedrijf de kostprijs van twee producten zich als volgt samenstelt:

	Product a	Product b
Materiaal	50	10
Loon	10	50
Indirecte kosten	20	20
Totaal	80	80

dan zal het product a. belangrijk meer winstgevend zijn, indien de beide producten met gelijke winstmarge van b.v. 25% kunnen worden omgezet. In dezelfde periode, waarin 1 product B gemaakt kan worden, kunnen 5 producten a. vervaardigd worden, indien wij althans aannemen, dat in het gestelde voorbeeld het loonbedrag maatstaf is voor de vergelijking van de mate, waarin beide producten beslag leggen op de capaciteit. Wordt het bedrijf bezet met product b., dan zal in den productietijd, die noodig is voor den aanmaak van een product b., een winst gemaakt worden van 20, terwijl in de zelfde periode een winst van 5 maal 20 gemaakt zou kunnen worden, indien het bedrijf met product a. wordt bezet. Zou men zich in dit geval laten leiden door een ver-

gelijking der winstmarges, dan zou het zeker niet denkbeeldig zijn, dat een ondoelmatige keuze zou worden gedaan. Het behoeft wel geen afzonderlijke vermelding, dat hetzelfde verschijnsel zich eveneens zal voordoen in elk bedrijf, waar de relatieve beslaglegging van de capaciteit door de verschillende producten minder groote verschillen vertoont. Wij achten het een groote onvolledigheid van het prae-advies, dat aan dit onderdeel van het vraagstuk geen aandacht is besteed.

Resumeerende komen wij tot de volgende bezwaren tegen den vorm en inhoud van het prae-advies:

A. De gekozen methode van behandeling is naar onze meening niet die, welke zal kunnen leiden, tot de algemeene oplossing van het gestelde vraagstuk.

B. De gegevens, die noodig zijn voor de beoordeeling van de doelmatigheid van de in het individueele geval gegeven oplossing, zijn verre van volledig.

C. In het prae-advies wordt slechts een der talrijke facetten van het gestelde vraagstuk belicht.

D. De onderscheiding en definieering van de begrippen constante en variabele kosten en het daaruit afgeleide verband tusschen kosten en bedrijfsdrukke is niet getoetst aan de moderne opvattingen, die te dien aanzien bestaan.

E. De conclusie, waartoe de beschouwingen leiden, wekt zoowel door haren vorm als door haren inhoud den indruk, dat de prae-adviseur bij de vergelijking van de winstgevendheid van verschillende producten een onjuisten maatstaf aanlegt.

Drs. A. M. GROOT

BEDRIJFSWINST DOOR NIET VOLLEDIGE VOLDOENING VAN CREDITEUREN

Bij een arrest van den Hoogen Raad van 28 September 1927, B. i. b. no. 4124, werd beslist, dat uit de omstandigheid, dat een crediteurenpost in een bepaald jaar, als niet meer verschuldigd, zonder tegenpraestatie werd afgevoerd, afgeleid kon worden, dat het afgeboekte bedrag tot de winst *over dat jaar* behoorde. Het gold hier blijkbaar een bedrijfsschuld, die te niet ging anders dan door betaling en het geschil liep over de voor art. 13 der wet op de inkomstenbelasting van belang zijnde vraag over welk jaar dit voordeel behoorde gerekend te worden. Dat het bedrijfswinst was, was hier geen geschilpunt en moest dus stilzwijgend worden aangenomen. Of niet volledige voldoening van crediteuren bedrijfswinst oplevert, is derhalve een vraag, die hier nog niet implicite werd beslist. Bevestigende beantwoording dier vraag laat zich oppervlakkig zeker aanvoelen. Immers wordt daardoor de koopsom van goederen slechts gedeeltelijk voldaan, worden verschuldigde gelden niet integraal terugbetaald. Het uit dien hoofde genoten voordeel verschijnt dus als winst in de boeken, wat toch echter nog niet insluit, dat het voor de heffing der inkomstenbelasting bedrijfswinst is.

Anders dan hier was de kwestie, waarop het opschrift van dit artikel wijst, wel een litigieus punt bij een viertal arresten van den Hoogen Raad, chronologisch aldus te vermelden:

22 Februari 1917, B. i. b. no. 1564, 9 Maart 1927, B. i. b. no. 4032, 5 December 1928, B. i. b. no. 4405 en 5 December 1928, B. i. b. no. 4406. Onbetwistbaar toch loopt in die vier arresten de strijd over het tot de bedrijfswinst van den debiteur rekenen van het kwijtscholden gedeelte eener bedrijfsschuld. In eerstgenoemd arrest, B. i. b. no. 1564, is waarschijnlijk sprake van een insolvelabelen debiteur, die een accoord treft met zijne crediteuren, welke laatsten daarbij prijsgeven reeds geheel waarde-looze deelen van vorderingen, althans vorderingen op de vol-

doening waarvan de crediteur redelijkerwijs niet mocht rekenen.

In dat geval komt aan den debiteur, die ongetwijfeld in de gegeven omstandigheden met de schuld geen rekening meer hield, geen werkelijk voordeel op. De Hooge Raad beschouwde dan ook i.e. het bedrag, waarmee de schulden door een akkoord met de schuldeisers verminderd waren, voor den debiteur niet als opbrengst van een bron van inkomen. Verkeerd zou men dus doen daarbij in algemeenheid te bedenken, dat wat de creditoren als bedrijfsverlies lijden, voor den debiteur een bedrijfs-winst vormt. Dit hiermede besproken reeds oude arrest van 1917, hetwelk op blz. 97 bij *Damsté* inkomstenbelasting geen goede pers vindt, doet onwillekeurig nog zijn invloed gelden in het arrest van 9 Maart 1927. Toch is het laatste heel wat minder stellig dan het arrest van 1917. Intusschen wordt nog overwo-gen, dat hoe ruim ook de omschrijving is die art. 7 der wet op de inkomstenbelasting geeft van opbrengst van onderneming en arbeid en in hoe algemeen zinnig daartoe gerekend moeten worden de voordeelen van een bedrijf, bij dit laatste toch de eis ch moet worden gesteld, dat het voordeel voortkomt „uit het be-drijf”. En dat het ontvangen van een onverplicht gegeven kwijtschelding eener bedrijfspordering, naar zijn aard zóózeer vreemd is aan het voeren van een bedrijf, dat een langs dien weg aan een belastingplichtige opgekomen voordeel *in den regel* niet gezegd kan worden „uit het bedrijf” te zijn voort-gekomen. Het arrest laat dus reeds doorschemeren, dat er zich omstandigheden kunnen voordoen, zij het ook buiten den regel, waarin wél sprake is van voordeel uit bedrijf.

En in de beide arresten van 5 Dec. 1928 (B. i. b. nos. 4405 en 4406) komen dusdanige gevallen voor het voetlicht. Uit het eerste arrest, no. 4405, leeren we het volgende: Indien een crediteur door op zijn bedrijfspordering een bedrag prijs te geven beoogt de voldoening van het restant der schuld te bevorderen, dan is dit niet een gedeeltelijke kwijtschelding uit vrij-gevigheid, maar eene zuiver zakelijke regeling. Voor den debi-teur levert dan die gedeeltelijke kwijtschelding een voordeel op in de uitoefening van zijn bedrijf, dat behoort gerekend te wor-den tot de winst van dat bedrijf. Anders toch dan in het geval B. i. b. no. 1564 is het restant der schuld niet waardeloos. De ontvangen kwijtschelding maakt deel uit van eene regeling, welke door belanghebbende werd getroffen in de uitoefening van zijn bedrijf en gegrond is op zuiver zakelijke overwegingen van partijen. Er was daarbij geen sprake van eene los van het bedrijf staande vrijgevigheid ten aanzien van den persoon van belanghebbende. Het voordeel is in geld of geldswaarde genoten in den zin van art. 4 der wet op de inkomstenbelasting 1914. Het aan belanghebbende ter zake van deze bedrijfsschuld toe-gevallen voordeel is, tot het bedrag waarmee de schuld is ver-minderd, door hem genoten uit niets anders dan zijn bedrijf en moet tot de bedrijfswinst gerekend worden. In het tegenover-gesteld geval mag belanghebbende een verlies geleden op een bedrijfspordering, zelfs op een bedrijfspordering ten laste der Bank wegens daar a deposito of in rekening-courant geplaatste gelden, ten laste zijner bedrijfswinst brengen.

Het tweede arrest, no. 4406, heeft op het volgende geval betrekking. Een Bankinstelling, die in liquidatie ging, schold iemand van zijn bedrijfsschuld aan haar wegens het opnemen van crediet, zeker bedrag kwijt, ten einde het restant der schuld in eens te kunnen innen. Daaraan moest de Bank de voorkeur geven boven over eenige jaren loopende geleidelijke volledige af-doening der schuld. Terwijl nu in het algemeen het ontvangen van een onverplichte kwijtschelding van een bedrijfsschuld vreemd is aan het voeren van een bedrijf, is dit onder de ver-melde omstandigheden geenszins het geval. In de beide laatst behandelde gevallen (B. i. b. nos. 4405 en 4406) is derhalve sprake van voordeelen, die wortelen in de bron van inkomen, het bedrijf.

Zichier wat in onderling verband beschouwd de rechtspraak als richtsnoer kan geven ten opzichte van het aan het hoofd dezes gestelde onderwerp. dat helaas in dezen tijd zijne Inte-resse geenszins heeft verloren.

B. VAN DEN BERG

LASTIGE GEVALLEN

De bedoeling van deze rubriek is gelegenheid te bieden lastige gevallen, die zich in de praktijk den accountant in zijn beroep voordoen of kunnen voordoen, — lastig, omdat er een onoplos-bare tegenstrijdigheid tusschen theorie en praktijk schijnt te bestaan — hier ter sprake te brengen, resp. ter oplossing aan den lezer voor te leggen. De Redactie doet een voortdurend be-roep op allen, die op zulke „gevallen” stuiten, om ze te formu-leeren en bij den Secretaris in te zenden.

GEVAL VII

De ondergekapitaliseerde obligatie

(Hoe moet zij worden gewaardeerd; mag de accountant de balans onderteekenen?)

(Ingezonden door Prof. Dr. N. J. Polak)

De Naamlooze Vennootschap Zeemans en Nekje's Ver-eenigde Fabrieken geeft een obligatieleening uit, groot f 5.000.000.—. De vaste rente der obligatiën bedraagt 8 %, daarenboven wordt uit de winst zooveel aan obligatiehouders uitgekeerd, dat het totale rendement in procenten van het nomi-naal bedrag even groot zal zijn als het aan aandeelhouders uit te keeren dividendpercentage. De obligatiën zijn *à pari* aflos-baar op het tijdstip, dat de komeet van Halley voor de honderd-ste maal sedert de uitgifte op de aarde is waargenomen. Echter is vervroegde aflossing mogelijk:

a. op initiatief der debitrice op ieder tijdstip na de eerste waarneming van genoemde komeet op aarde sedert de uitgifte, mits tegen den dagkoers met een minimum van 400 %.

b. op verlangen van den houder eener obligatie op iederen coupondatum na de tiende waarneming van genoemde komeet op aarde sedert de uitgifte, en wel *à pari*.

In het geval van liquidatie der vennootschap hebben obligatie-houders een vordering ter grootte van de marktwaarde der obligatiën met een minimum van 400 % van het nominaal bedrag.

Op grond van de bedrijfsresultaten der laatste jaren is een totaal rendement van 24 % van het nominaal bedrag der obli-gatiën te verwachten. De emissie geschiedt tegen 400 %.

Nadat de emissie geheel is geplaatst wordt aan het einde des jaars de balans opgemaakt. De hoofdboekhouder en de ac-countant hebben verschillende opvattingen omtrent de opstel-ling van de passiefzijde.

Naar de meening van den hoofdboekhouder moet deze aldus zijn:

Aandeelenkapitaal	f 10.000.000.—	
Reserve	„ 15.000.000.—	
Gereserveerd Agio	„ 15.000.000.—	
Totaal eigen kapitaal		f 40.000.000.—
5 % Obligatieleening	f 5.000.000.—	
8 % Winstdeelende obligatie-leening	„ 5.000.000.—	
Totaal vreemd kapitaal op langen termijn ..		„ 10.000.000.—
Andere schulden		„ 4.000.000.—
Saldo Winst		„ 6.000.000.—
		<u>f 60.000.000.—</u>